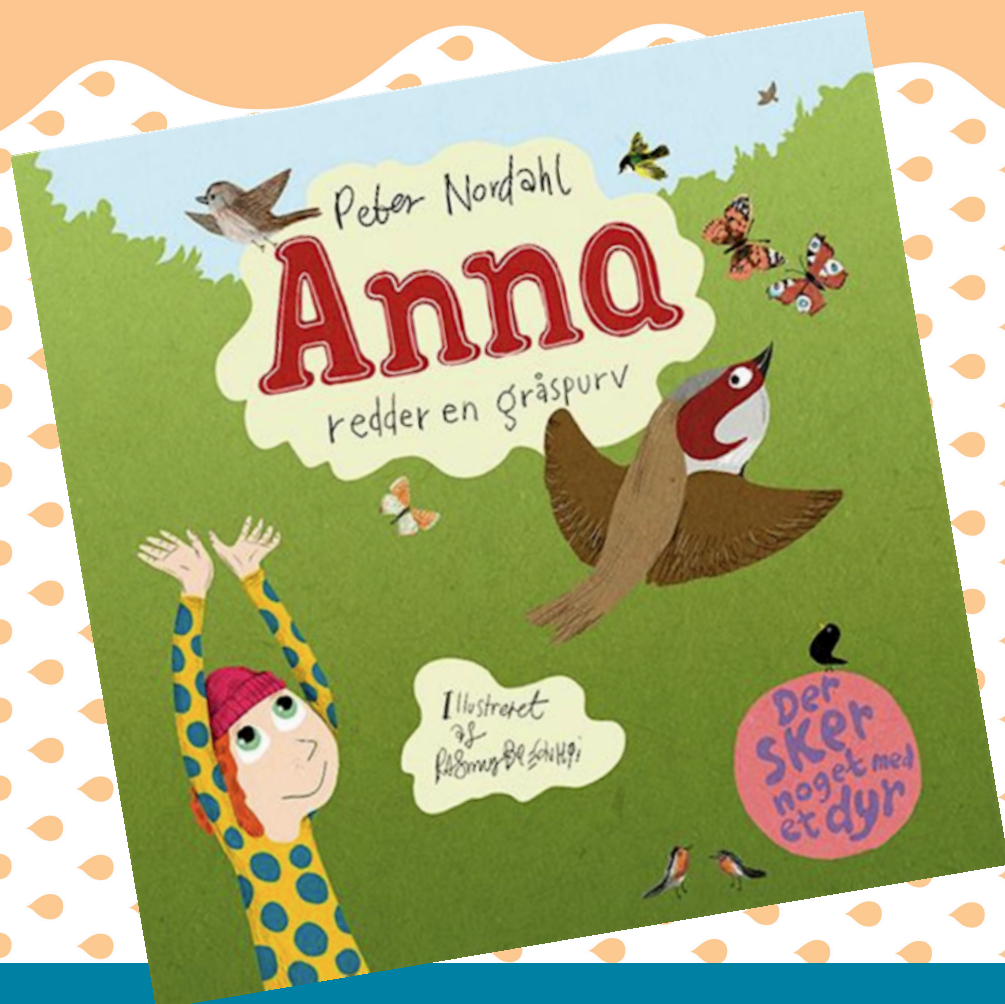

Sproggavens bogfolder til

Anna redder en gråspurv

Velegnet til børn med en sproglig udvikling svarende til 2-3 år

Sproggaven i Fredensborg Kommune

FREDENSBORG
KOMMUNE

Bag om bogfolderen

I Fredensborg Kommune ønsker vi at styrke alle børn i at udvikle gode og alderssvarende literacy-kompetencer. Derfor har vi igangsat Sproggaven.

Dette er én af de i alt 19 bogfoldere, der er udarbejdet i Sproggaven. Heri kan du læse om, hvordan man arbejder med "udvidet dialogisk læsning" af børnebogen *Anna redder en gråspurv*.

Denne bogfolder er udarbejdet i foråret 2022 af Marianne Aen Thorsen, tidligere læsekonsulent i Fredensborg Kommune.

Bogfolderen henvender sig til pædagoger og andre, der arbejder med Sproggaven og 0-6-årige børns udvikling af sprog- og literacy-færdigheder.

Hent de øvrige 18 bogfoldere – og Sproggavens øvrige materialer – på:

Fredensborg Kommunes hjemmeside
www.fredensborg.dk

Nationalt Videncenter for Læsnings hjemmeside
www.videnomlaesning.dk

Illustrationer: Anne Pedersen.
Layout: Nanna Madsen.

Udgivet af Center for Skole og Dagtilbud, Fredensborg Kommune.

Tak til Gads Børnebøger, Gads Forlag A/S, og til illustratør Rasmus Bregnhøj, som venligst har givet tilladelse til at anvende forsidebilledet fra bogen *Anna redder en gråspurv* (2020).

Henvendelser vedr. projekt Sproggaven:

Pædagogisk konsulent
Susanne Søholt,
tlf. 7256 5551,
e-mail: suss@fredensborg.dk

Læs bogfolderen grundigt

Denne bogfolder giver dig inspiration til, hvordan du kan arbejde med udvidet dialogisk læsning af børnebogen *Anna redder en gråspurv*.

Du kan læse om:

- Hvad du skal vide, inden du går i gang
- De tre faser: Læs og lyt, Læs og snak, Læs og leg
- De 10 fokusord til bogen
- Dialog om bogen samt literacy-fremmende aktiviteter
- Forældresamarbejde.

Læs bogfolderen grundigt, inden du går i gang med den udvidede dialogiske læsning.

Du kan også bruge den som opslagsbog, hvis du har brug for inspiration til dit sprogarbejde.

Hent mere viden og inspiration til dit arbejde i *Sproggaven - Håndbog i udvidet dialogisk læsning* (se Sproggavens materialer sidst i folderen).

Vi opfordrer til, at det pædagogiske personale med jævne mellemrum sammen reflekterer over arbejdet med Sproggaven. [Sproggavens skema over børns sproglige udvikling](#) kan anvendes i disse drøftelser.

Det er også en god idé sammen at reflektere over, hvordan I kan udvikle et sprogligt udviklende læringsmiljø i dagtilbuddet, der styrker det enkelte barns literacy-udvikling bedst muligt.

Indhold

Bag om bogfolderen.....	2
Læs bogfolderen grundigt	3
Sproggaven er til børn, pædagoger o forældre	5
Før du går i gang.....	6
De tre faser: Læs og lyt, Læs og snak, Læs og leg	7
Fase 1: Læs og lyt	7
Fase 2: Læs og snak	8
Fase 3: Læs og leg	8
De 10 fokusord	9
Fokusord til Læs og lyt	9
Fokusord til Læs og snak	11
Fokusord til Læs og leg.....	11
Hvis din børnegruppe har brug for andre eller flere fokusord.....	12
Støt børnenes udtale og forståelse	13
Gruppering af fokusord.....	13
Den sprogdudviklende dialog	14
Lukkede spørgsmål	15
Åbne og halvåbne spørgsmål.....	15
Literacy-fremmende aktiviteter	16
Vælg og tilpas en aktivitet under hver overskrift	17
Aktiviteter, der styrker børnenes ordforråd.....	17
Aktiviteter, der styrker lydlig opmærksomhed.....	18
Aktiviteter, der styrker opmærksomhed på sproglig rytme og ords lydlige udtryk	18
Aktiviteter med krop og bevægelse	19
Aktiviteter med digitale medier	19
Aktiviteter, der styrker sociale og personlige kompetencer	19
Kreative aktiviteter og udtryksformer	20
Samarbejde med forældrene	21
Bogkuffert	22
Lad forældrene følge med i arbejdet	22
Sproggavens materialer	24
Skattejagt	25

Sproggaven er til børn, pædagoger og forældre

Stærke sproglige kompetencer har afgørende betydning for børns muligheder for at udvikle sig personligt, socialt og læringsmæssigt. Både i dagtilbuddet, i skolen og senere i livet.

Der er påvist sammenhæng mellem størrelsen af et barns ordforråd i 0-6-års alderen og dets faglige udvikling gennem hele skoleforløbet. Ligeledes har det betydning, at et barn tidligt lærer at kommunikere og udtrykke sig. Enten ved at tegne, bruge symboler eller skrive kruseduller og bogstaver.

Det siger næsten sig selv, at sprogarbejdet i dagtilbud skal være et højt prioriteret område. Det er det i Fredensborg Kommune, og derfor har vi udviklet Sproggaven.

Sproggaven er en gave til børn, pædagoger og forældre. I sin kerne består den nu af en håndbog, 19 børnebøger og 19 bogfoldere, der introducerer til metoden udvidet dialogisk læsning. Ud over det er der udviklet en lang række øvrige materialer og pædagogiske tiltag i institutioner, der understøtter arbejdet med Sproggaven.

I udvidet dialogisk læsning er:

- der tre faser: Læs og lyt, Læs og snak, Læs og leg
- fokusord nøje udvalgt ud fra en teori om børns sproglige udvikling
- den dialogiske læsning udvidet med lege og aktiviteter.

Materialet er udviklet i et samarbejde mellem pædagoger og ledere fra kommunens dagtilbud samt konsulenter fra Center for Skole og Dagtilbud. Nationalt Videncenter for Læsning har ydet konsulentbistand.

Før du går i gang

Om bogen

Anna sidder på sin yndlingsplads i vindueskarmen og betragter dyrelivet ude i haven. Pludselig flyver en gråspurv ind i ruden og falder om. Naboens kat sidder på lur, men Anna skynder sig at samle fuglen op og lægger den forsigtigt i sin røde hue. Da fuglen har fået omsorg, hvile og vand er den heldigvis klar til at flyve igen.

Bogens tema er omsorg for naturen, og historiens budskab er, at selv de yngste børn kan være med til at have omsorg for naturen ved at redde dyrene.

Historien er fortalt i en hyggelig og varm tone, hvor tekst og billeder spiller godt sammen. Bogen egner sig til de ældste børn i vuggestuen og kan også fint bruges i børnehaven.

Tilpas sprogarbejdet til din børnegruppe

Denne bogfolder er målrettet de ældste børn i vuggestuen. Så hvis du anvender bogen til børnehalebørn, kan du vælge andre fokusord og også tilpasse aktiviteterne i forhold til din børnegruppe.

I *Sprogaven – Håndbog i udvidet dialogisk læsning* kan du hente viden og inspiration til det. Bogens tekst indeholder en del ord, som muligvis vil være ukendte for mange børn i vuggestuen. Du kan derfor vælge at fortælle historien ud fra billederne i stedet for at læse hele teksten. Eller du kan give børnene en forklaring på de ukendte ord, mens du læser, så børnene kan forstå handlingen.

Som i alt pædagogisk arbejde er det vigtigt, at du som voksen er bevidst om din betydning for og indvirkning på det pædagogiske læringsmiljø. Samspil og relationer mellem børn og voksen og børnene imellem er med til at understøtte et rigt sprogligt miljø.

Planlæg den udvidede dialogiske læsning:

- Læs bogen selv og øv dig i at læse den op med indlevelse og tydelig udtale
- Understreg fokusordene
- Planlæg dine spørgsmål
- Vælg aktiviteter (se under Literacy-fremmende aktiviteter)
- Nogle af aktiviteterne kræver genstande. Find og medbring disse.

De tre faser: Læs og lyt, Læs og snak, Læs og leg

Fase 1: Læs og lyt

1. Tal med børnene om, hvordan bogen skal vende rigtigt, for at man kan læse i den. Lad børnene bladre i bogen, se billederne og forsiden og gætte på handlingen ud fra billederne og forsiden. Når du læser titlen på bogen, er det en god idé at pege på hvert af ordene, som du læser, så børnene kan få en begyndende forståelse for, at

skrift indeholder betydning.

Læs historien højt for børnene, så de får en god forståelse af handlingen. Vis børnene, at du starter med at læse fra øverste venstre hjørne.

Bagefter kan I tale kort om handlingen, og du kan tage fat på de første fokusord (se De 10 fokusord).

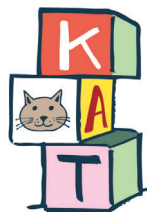
Eller du kan i stedet vælge at tage fat på de første fokusord, allerede inden du læser historien højt for børnene.

Fase 2: Læs og snak

1. Spørg børnene, hvad de kan huske fra historien.
2. Læs bogen op, men stop op flere steder for at inddrage børnene i en dialog. Her kan du have planlagt, hvilke spørgsmål du kan stille (se Den sprogudviklende dialog).
3. Arbejd med de næste fokusord.

Fase 3: Læs og leg

1. Lad børnene skiftes til at fortælle handlingen i bogen. Du kan bede børnene fortælle ud fra billederne i bogen, og du kan guide dem med spørgsmål.
2. Lad børnene fortælle, hvad de synes om bogen.
3. Arbejd med de sidste fokusord til bogen.
4. Igangsæt lege og aktiviteter til at styrke børnenes literacy-kompetencer. Vælg mindst én aktivitet under hver overskrift (se Literacy-fremmende aktiviteter).

De 10 fokusord

De 10 fokusord, der er udvalgt til arbejdet med *Anna redder en gråspurv*, er listet nedenfor.

Ordene er fordelt på oplæsningens tre faser (Læs og lyt, Læs og snak, Læs og leg). Ved at arbejde med få ord ad gangen får børnene langt bedre mulighed for at tilegne sig ordene, end hvis de skulle lære alle fokusordene på én gang.

Ordene præsenteres sammen med en række forslag til, hvordan man kan arbejde med dem. Hvis din børnegruppe har gavn af at lave aktiviteter med nogle af fokusordene, inden de hører historien første gang, så

kan I sagtens gøre det.

Fokusord til Læs og lyt

1. FUGL

Lad børnene se bogens forside.

Tal om, hvad børnene får øje på, og hvad der optager dem.

Hvilke dyr kan de se?
Hvor er fuglene på forsiden?

Lad et barn pege på den største fugl på billedet. Fortæl, at det er den fugl, historien handler om. Den fugl hedder en gråspurv, fordi den er grå.

Er der nogen af børnene, som har noget gråt på?

Du kan vise børnene en gråspurv på YouTube. Søg fx på 'Gråspurv - sådan synger danske fugle.'

Hvem har set en fugl?
Hvorhenne?

Gå udenfor og se på fugle - eller vis børnene en kort film med fugle og/eller billeder af fugle på iPad. Tal om de mange forskellige fugle, I ser på.
Tal om, at de kan være store eller små, og at de kan have forskellige farver. Vis med dine hænder, hvor store eller små fugle kan være.

Tal om, at fugle bor ude i det fri, men at man også kan have fugle indenfor i et bur.
Har nogen af børnene en fugl derhjemme?

Hvordan snakker fugle med hinanden? Hvad hedder fuglens mund?
Hvem kan sige som en fugl?

Tal om, at fugle har vinger og kan flyve. Vis med dine arme, hvordan fugle gør, når de flyver.

Leg, at I er fugle, som flyver rundt og pipper.

2. YNDLINGSPLADS

Vis billedet på første side i bogen. Anna sidder på sin yndlingsplads i det store vindue og kigger ud. Det er det sted, hvor hun helst vil sidde.

Spørg børnene, om de har et sted i dagtilbuddet eller derhjemme, de helst vil sidde. Sig, at det så er deres yndlingsplads.

Afhængigt af din børnegruppes sproglige færdigheder og motivation, kan du udvide børnenes ordforråd endnu mere ved at tale mere om deres yndlingsfarver, yndlingsmad osv.

3. VINDUE

Vis stadig billedet på første side. Se Anna sidder på sin yndlingsplads ved vinduet.

Er der vinduer her på stuen?
Lad børnene gå hen til vinduerne. Tal om, hvad børnene kan se udenfor.

I kan se ud ad vinduet. Kan I også gå ud gennem vinduet?
Hvorfor ikke? Ja, der er en rude. Kan vi se ruden? Kan vi mærke ruden? Kan I banke på ruden?

Den lille gråspurv kunne heller ikke se ruden. Den fløj lige ind i ruden. Hvad tror I så, der skete? Ja, den slog hovedet og faldt ned på fliserne.

Fokusord til Læs og snak

4. OPDAGE

Vis nu billedet på næste side. Den lille gråspurv kan ikke se ruden. Den flyver lige mod ruden. Den tror, den kan flyve gennem vinduet ind til Anna. Den opdager slet ikke ruden - og bum, så flyver den ind i ruden. Av Av.

5. LØFTE

Vis billedet, hvor Anna løfter gråspurven op. Se Anna, hun løfter gråspurven op. Læg nogle ting på gulvet. Bed børnene løfte tingene op. Brug ordet løfte mange gange sammen med børnene, fx Kan du løfte dukken?, Se Oscar løfter dukken, Hvad var det, du løftede?

6. HVILE

Vis billedet, hvor Anna lige har lagt gråspurven i sin hue. Se gråspurven, den hviler sig i Annas hue. Tal med børnene om, at gråspurven har lukkede øjne og ligger helt stille. Lad børnene vise, hvordan de ligger, når de skal hvile sig. Tag eventuelt en lille hvilepause med børnene.

7. HVISKE

Bliv ved samme billede og hvisk til børnene:

Kan I høre, hvad jeg siger? Jeg hvisker.
Jeg taler meget stille. Jeg hvisker.

Se Anna hvisker til gråspurven: (hvisk) Du skal hvile dig og blive frisk igen.

Tal om, hvorfor Anna hvisker.

Kan I hviske? Lad børnene eksperimentere med at hviske.

8. PUSTE

Vis billedet, hvor Anna puster på gråspurven.

Tal om, at det gør ondt på gråspurven, så Anna puster på den. Tal med børnene om, at det kan hjælpe at puste der, hvor man har slået sig.

Kan I puste? Prøv at puste på jeres hånd. Tag gerne nogle fjer med, som børnene kan puste til. Tal om, at fugle har fjer.

Fokusord til Læs og leg

9. BLØD

Vis billedet af Anna, der løfter gråspurven op.

Se, Anna løfter gråspurven op. Den er dejlig blød.

Læg nu nogle hårde og bløde ting på gulvet, fx en bamse, en ske, tøj m.m. Lad børnene røre ved dem og mærke og gerne sige, om de er hårde eller bløde. Sig også selv ordene hård og blød mange gange.

10. VARM

Gråspurven er også varm. Den lever.

Gå på opdagelse i dagtilbuddet efter varme og kolde ting, fx i køkkenet og på badeværelset. Lad børnene mærke dem, og sig ordene mange gange.

Hvis din børnegruppe har brug for andre eller flere fokusord

Det er oplagt at inddrage ord, som din børnegruppe bliver optaget af undervejs og så arbejde med dem som ekstra fokusord til bogen.

Under afsnittet Literacy-fremmende aktiviteter her i bogfolderen kan du hente inspiration til selv at lave aktiviteter med de ekstra fokusord, så børnene får så megen viden om ordene som muligt – selvfølgelig afhængigt af deres sproglige udvikling.

Hvis din børnegruppe har brug for, at du skifter et eller flere af de 10 fokusord i bogfolderen ud med andre, skal du være opmærksom

på, om det eller de nye fokusord fører børnenes sproglige udvikling videre.

Det anbefales, at du vælger nye fokusord ud fra disse kriterier:

- Børnenes sproglige udvikling
Hent inspiration i "Oversigt over sproglig udvikling" på [kommunens hjemmeside](#).
- Anvendelighed
De valgte fokusord skal være brugbare for børnene. Børnene skal kunne bruge dem i deres livsverden, dvs. i naturlige samtaler.
- Tilegnelsesform
De yngste børn har i højere grad brug for at bruge deres sanser til at forstå ordenes betydning. De ældste børn kan derimod have gavn af fokusord, hvor de skal bruge deres eget sprog til at forstå og forklare deres betydning.

I *Sprogaven - Håndbog i udvidet dialogisk læsning* kan du få mere viden om kriterierne i afsnittet "Valg af fokusord".

I håndbogen kan du også få idéer til aktiviteter med dine nye fokusord i afsnittet "Hvad har børnene brug for at vide om et fokusord?", så de fører børnenes sproglige udvikling videre.

Støt børnenes udtale og forståelse

Børn mellem 2 og 3 år har nemmest ved at udtale ord, som ikke indeholder to forskellige medlyde lige efter hinanden. Derfor kan du ikke forvente, at børnene kan udtale fokusordene korrekt.

De fleste børn vil sikkert forenkle ordene. De vil udelade trykssvage stavelser og erstatte svære lyde med andre lettere lyde eller helt udelade dem. For eksempel vil børnene nok sige "pa" i stedet for "tulipan".

Børn op til 2½ års alderen vil oftest udelade den sidste medlyd i ord og lade ordet ende på en selvlyd, fx sige "fu" (eller måske "bu") i stedet for "fugl".

Børnene i denne bogs målgruppe vil højst sandsynligt også kun udtale den ene medlyd i ord som fx "blød" og "-plads".

Der kan også være andre lyde i ord, som børnene stadig ikke kan udtale. Det er helt normalt. Det er til gengæld meget vigtigt, at børnene hører dig sige ordene meget tydeligt. Du kan med fordel overdrive den korrekte udtale.

Sig ordene mange gange og brug dem også i andre daglige

sammenhænge i institutionen. Det er en god idé at lave jeres egne visuelle illustrationer til nogle af fokusordene. I kan tage billeder eller lave små filmklip, som viser fokusordene. I kan lægge dem på en digital platform og på den måde invitere forældrene med til at bruge fokusordene derhjemme sammen med deres børn.

Gruppering af fokusord

Du styrker børnenes tilegnelse af fokusordene, når du arbejder med 3 eller 4 fokusord ad gangen. Det er derfor en fordel at arbejde med fokusordene i grupper, som på en eller anden måde kan passe sammen.

Du kan sagtens starte med at introducere de første fokusord inden din første oplæsning af bogen, hvis du vurderer, at din børnegruppe har brug for det. Du kan også tage fat på nogle af aktiviteterne til bogen inden første oplæsning og introducere de første fokusord i forbindelse med en eller flere aktiviteter.

Når børnene har hørt historien første gang, kan du arbejde videre med ordene i første gruppe i det omfang, der er behov for det. I *Sproggaven - Håndbog i udvidet dialogisk læsning* kan du læse om baggrunden for gruppering af fokusordene.

Den sprogudviklende dialog

I *Sproggaven - Håndbog i udvidet dialogisk læsning* kan du læse om, hvordan du åbner for en god dialog med børnene og styrker deres sprog i dialogen.

Spørgsmål er gode til at indlede en dialog med børnene.

Spørgsmål kan være lukkede eller åbne. Lukkede spørgsmål kalder ofte på et enkelt svar, mens åbne spørgsmål giver bedre mulighed for en naturlig dialog. Se eksempler på næste side.

Børn kan op mod 3-års alderen sige korte sætninger på 3-4 ord.

Ved 3-årsalderen kan børnene bruge flertalsform af navneord (fx "*vinduer*") og ejefald (fx "*Annas*").

De begynder også at kunne bruge en del almindelige udsagnsord rigtigt i datid, fx "*pustede*". Du kan hjælpe børnene til at bemærke disse endelser ved selv at udtale dem tydeligt. Præsenter også børnene for uregelmæssige bøjninger, fx "*fuglen drak*".

Gentag og udvid børnenes sætninger, så der kommer lidt flere ord med. Hvis barnet fx siger "*Annas hue*", kan du fx sige "*Ja, fuglen hviler i Annas hue*".

Lukkede spørgsmål

Det er vigtigt, at du vælger at stille de spørgsmål, som passer til din børnegruppe, og som fremmer dialogen. Du kan vælge at bruge og tilpasse spørgsmålene nedenfor eller lave dine egne spørgsmål.

- Hvilke dyr kan I se på bogens forside?
- Hvor sidder Anna og kigger ud ad vinduet? Hvad kan hun se?
- Hvad laver gråspurven ude i haven?
- Hvad sker der pludselig med gråspurven?
- Hvem opdager, at gråspurven falder ned på fliserne? Hvad mon katten vil gøre med gråspurven?
- Er gråspurven død?
- Hvad gør Anna med gråspurven?
- Hvad gør gråspurven i Annas hue?
- Hvorfor hvisker Anna til gråspurven?
- Det gør nok ondt på gråspurven. Hvad gør Anna for at hjælpe den?
- Gråspurven vågner. Hvad gør den så?

Åbne og halvåbne spørgsmål

- Anna sidder på sin yndlingsplads i det store vindue. Har du en yndlingsplads?
- Hvilke dyr er der i Annas have?
- Hvad laver de?
- Hvor i haven bor dyrene?
- Hvad spiser dyrene?
- Hvordan bevæger dyrene sig?
- Hvilke dyr er der hjemme hos jer? (i haven, på vejen, inde i huset osv.)
- Hvad gør jeres mor eller far, når I har slået jer? Puster de også på jer, ligesom Anna puster på gråspurven?
- Har du reddet et dyr?

Du kan også vælge at have den sprogdudviklende dialog med børnene ved at vise dem nogle af billederne i bogen og lade børnene fortælle, hvad der sker på billedet, og hvad de i øvrigt bliver optaget af.

I så fald kan du bruge nogle af spørgsmålene til at få børnene til at fortælle.

Det vigtigste er, at alle børnene indgår i dialog, og at du styrker deres sprog i dialogen.

Literacy-fremmende aktiviteter

Nedenfor finder du forslag til en lang række literacy-fremmende aktiviteter, som du kan igangsætte. Disse er sorteret under overskrifter, der beskriver, hvilke literacy-kompetencer der især styrkes. Selv om flere af aktiviteterne styrker flere literacy-kompetencer, står de kun nævnt under én overskrift.

De fleste af aktiviteterne tager udgangspunkt i bogens handling, bogens tema eller i de 10 fokusord.

I aktiviteterne til at styrke børnenes opmærksomhed på sprog er fokusordene og ord fra bogen ikke altid tilstrækkelige at bruge.

Her kan I med fordel anvende ord fra materialer, som I sikkert har i dagtilbuddet i forvejen (eksempelvis fra et billedlotteri).

Ved at anvende flere og andre ord end fokusordene får børnene mulighed for at lære endnu flere ord.

Vælg og tilpas en aktivitet under hver overskrift

Vælg en eller flere aktiviteter under hver overskrift. Rækkefølgen er underordnet.

Tilpas gerne aktiviteterne, så de passer til din børnegruppe. Du kan også udvikle og designe nye aktiviteter for at styrke de literacy-kompetencer, som er nævnt i overskrifterne.

Aktiviteter, der styrker børnenes ordforråd

KIMSLEG

Medbring et viskestykke eller andet klæde og nogle ting - to af samme slags, fx katte, huer, to æg osv.

Vis børnene tingene og tal om, hvad de hedder. Brug både entals- og flertalsformen af navneordene, sig fx Se, jeg har en kat med. Og jeg har en kat mere med - så nu har jeg to katte.

Legen går ud på, at du lægger nogle af tingene på gulvet. Start med to ting - enten af samme slags eller to forskellige. Sørg for at I siger, hvad der ligger på gulvet. Her bruger du og børnene ordene i både ental og flertal. Læg nu klædet over tingene og gør det sjovt for børnene at huske, hvad der ligger under klædet.

DEN SOM FLASKEHALSEN PEGER PÅ

Medbring en flaske til denne leg.

I denne leg kan børnene i høj grad bruge flere sanser til at forstå og huske ordenes betydning. Sæt jer i en rundkreds og drej flasken rundt. Børnene kan skiftes til at dreje flasken. "*Den, som flaskehalsen peger på, skal....*"

Nedenfor er eksempler på, hvad du kan bede børnene om at gøre, når flaskehalsen peger på dem. Sæt ord på, hvad børnene gør, fx Se, nu flyver William som en fugl. Lad gerne alle børnene udføre flaskehalsens ordre, når det første barn har gjort det. Sæt igen ord på.

- Flyve som en fugl
- Sige som en fugl
- Gå hen og banke på ruden
- Løfte noget, fx et stykke legetøj
- Hvile dig
- Hviske dit navn
- Puste på mig
- Finde en hård ting på stuen
- Finde en blød ting på stuen
- Finde noget rødt på stuen (evt. også andre farver)
- Misse med øjnene
- Ryste med hele kroppen
- Løbe hen til vinduet og tilbage igen
- Lukke øjnene
- Lukke det ene øje
- Blinke med det ene eller begge øjne
- Strække armene op over hovedet

Aktiviteter, der styrker lydlig opmærksomhed

HVOR KOMMER LYDEN FRA
Medbring et æggeur eller noget andet, som kan sige en lyd.

Sig til børnene: Katten i Annas have er rigtig god til at høre. Den skal nemlig kunne høre, hvor der er en lille mus, der pusler rundt. Nu skal vi lege, at vi er katte, der skal høre, hvor der er en mus.

Tag æggeuret frem og sig, at I skal lege, at det er musen, og at alle kattene hviler sig med lukkede øjne, mens musen gemmer sig.

Gem nu æggeuret et sted, hvor børnene ikke kan se det. Legen går nu ud på, at børnene skal bevæge sig som katte og finde frem til musen. Børnene kan eventuelt skiftes til at gemme musen.

HJÆLP GRÅSPURVEN

Til denne leg skal du bruge fire æsker. Fyld to af dem med noget spiseligt, fx ris, og to af dem med noget uspiseligt, fx små sten, og den sidste æske kan fx fyldes med fjer.

Sig til børnene: Gråspurven er sulten. Vil I hjælpe den med at finde mad?

Fortæl børnene, at der er mad i to af æskerne. Det er de to, der lyder ens, når I ryster dem.

Nu ryster I æskerne, og børnene lytter sig frem til de to æsker, der lyder ens. Lad børnene gætte på, hvad der er i æskerne, inden I åbner dem. Er det lykkedes børnene at hjælpe gråspurven?

Du kan have flere sæt æsker med, hvor børnene skal lytte sig frem til, hvilke to æsker, der lyder ens, når man ryster dem.

Aktiviteter, der styrker opmærksomhed på sproglig rytme og ords lydlige udtryk

SYNG SAMMEN

Syng en eller flere sange, der handler om dyr, fx 'Se den lille kattekilling'.

EN LILLE FUGL MED VINGER

Sig denne remse, mens I gør fagterne i parentes.

En lille, en lille, en lille fugl med vinge (bask med den ene arm)

En lille, en lille, en lille fugl med vinger (bask med begge arme)

En lille, en lille, en lille fugl med fod (tramp med den ene fod)

En lille, en lille, en lille fugl med fødder (tramp med begge fødder)

En lille, en lille, en lille fugl med hale (vrik med numsen)

En lille, en lille, en lille fugl med næb (klap hænderne sammen foran munden som et næb)

Aktiviteter med krop og bevægelse

HVAD SKER DER MED GRÅSPURVEN

Medbring de ting, som er nævnt i aktiviteten.

Hvor tror I, gråspurven flyver hen, efter Anna har reddet den? Nu skal I høre, hvad der måske sker med gråspurven. Gråspurven er meget sulten. Heldigvis ligger der korn på jorden. Kan I spise korn som gråspurven?

Læg nu nogle rosiner på små bakker. Der skal være en bakke til hvert barn. Børnene må kun bruge munden/næbbet til at få kornet op fra deres egen bakke. Tal evt. med børnene om, hvorfor det er smart, at fugle har næb.

Nu er gråspurven mæt. Men den er lidt ked af det. Den savner en ven. Den flyver af sted, basker med vingerne og pipper højt for at finde en ven. Kan I også flyve og pippe lige som gråspurven?

Her løber/flyver børnene rundt i forskellige retninger og pipper højt.

Nu opdager gråspurven en anden gråspurv. Jubii, kvadrer gråspurven. Den hopper glad fra gren til gren hen til den anden gråspurv. Kan I også hoppe lige som gråspurven?

Her har du lagt forskellige ting ud, som skal være grene, fx en hulahopring, en lang snor osv.

Nu vil de to gråspurve bygge en rede. Kan I hjælpe dem med at bygge den? Sørg for, at børnene har små pinde e.l., som de kan bruge til at lave en rede med.

Nu er reden næsten klar. Der skal bare noget blødt og varmt i den. Hvad kan vi bruge?

Her har du små stykker vat med og evt. også fjer. Børnene skal bruge papirsugerør til at løfte vatstykker og fjer op i reden ved at suge vatkuglen/fjeren fast til sugerøret og flytte den med sugerøret over i reden.

Aktiviteter med digitale medier

FUGLESANG

Find små film med fugle på nettet. Hør fuglenes sang og prøv at efterligne dem.

Aktiviteter, der styrker sociale og personlige kompetencer

FUGLEREDE

Tal om, at fugle lægger æg i en rede og ruger på dem, indtil ungerne kommer ud af æggene. Tal også om, hvor fugle bygger reder, og om at det kan være svært for nogle fugle at finde redesteder, og om hvordan vi kan hjælpe fuglene.

Leg en leg, hvor fuglemor og fuglefar hjælper hinanden med at bygge rede, ligge på æg, fodre de små unger osv.

Kreative aktiviteter og udtryksformer

GÅ PÅ OPDAGELSE

Anna har mange dyr i sin have. Kan I huske, hvilke dyr der er? Lad børnene selv bladre i bogen og fortælle, hvilke dyr de kan se.

Hvilke dyr mon vi har udenfor?

Tag gerne et forstørrelsesglas med, så I kan se dyrene bedre og tale om dem. Tag også gerne iPad'en med til at tage billeder af de dyr, I finder.

Lav herefter en collage med billederne – eller udstil dem på anden måde, evt. elektronisk, og lav sammen med børnene en lille tekst til hvert billede.

Lad forældrene få adgang til billeder og tekst, så børn og forældre kan tale sammen om børnenes opdagelser.

SKATTEJAGT

Brug arket på side 25 i denne bogfolder til at gå på jagt efter de dyr og planter, som I kan se på arket. Det kan være en god idé at lave et print i A4-format, som I kan tage med jer udenfor.

Nu går I på jagt efter de dyr og planter, som er på arket. Fortæl børnene, at både billedet og det

skrevne ord fortæller, hvad de skal finde. Lad børnene sætte kryds ved det, de finder - enten i feltet eller over dyret/planten.

Du styrker børnenes forståelse for skriftens funktion ved at tale med dem om, hvorfor I sætter kryds ved de ting, I finder. At det på den måde bliver nemmere at se, hvad I har fundet og ikke fundet endnu.

LAVE DYR

Lav en udstilling med nogle af de dyr, I finder udenfor. Lad børnene lave dyrene. De kan tegne og male dyrene, eller de kan fremstille dem af forskellige materialer som papruller, papir, stofrester, piberensere osv. Inviter forældrene til at se udstillingen.

Hvis børnene tegner eller maler, kan du bede børnene om at skrive deres navn på papiret og også, hvad de har tegnet eller malet. Skriv med din voksenskrift nedenunder. Fortæl, at du skriver med voksenskrift, og de skriver med børneskrift.

Børnene kan også lege, at de selv er forskellige dyr. Hvis et barn gerne vil være fugl, kan der eksperimenteres med at lave vinger af pap, et næb af et paprør osv.

Samarbejde med forældrene

Forældrene er børnenes primære sproggivere. Så når *Anna redder en gråspurv* ikke kun læses i dagtilbuddet, men også derhjemme, styrker det barnets sprogudvikling yderligere. Forældrene er derfor vigtige samarbejdspartnere i Sproggaven, ligesom de er det i dagtilbuddets øvrige sprogarbejde.

Det er dagtilbuddets opgave at opfordre forældrene til at læse sammen med deres børn. Det er også i dagtilbuddet, at forældrene

kan orientere sig om, hvor vigtig dialogisk læsning er for barnets sprogudvikling.

Derfor gælder det om at give forældrene let og synlig adgang til viden og inspiration. Det kan for eksempel gøres ved at

- præsentere *Anna redder en gråspurv* og vise oplæsningsmetoden til forældrene på et forældremøde
- placere bogen på et sted, hvor forældrene opholder sig, når de

skal hente deres barn

- informere om bogen og metoden på en digital platform.

Sproggaven har udviklet flere materialer til forældrene, blandt andet en Guide til Sproggavens dialogiske læsning og en bogfolder med læsevejledning og fokusord til hver bog i Sproggaven. Det fulde materiale kan ses på side 24.

Bogkuffert

Hvis forældrene også læser bogen derhjemme med deres børn og taler om de samme fokusord, forstærker det børnenes muligheder for at tilegne sig ordene. Herved udvikler børnene deres sproglige kompetencer i højere grad end ellers.

Flersprogede forældre kan tale på deres modersmål med deres barn om billederne i bogen og om fokusordene. Når barnet først kender et fokusord på sit eget modersmål, kan barnet bedre tilegne sig det pågældende fokusord på dansk.

Det er derfor en god idé, at dagtilbuddet laver udlån af bøgerne – for eksempel i form af bogkufferter.

Bogkufferten kan rumme en eller flere af disse ting:

- Guide til udvidet dialogisk læsning
- Et eksemplar af *Anna redder en gråspurv*
- Folder med læsevejledning og fokusord til *Anna redder en gråspurv*
- Billeder, forslag til lege og eventuelle genstande, der understøtter børnenes tilegnelse af fokusordene.

Lad forældrene følge med i jeres arbejde

For at forældrene kan følge med i jeres arbejde med bogen, kan I for eksempel lave en inspirerende udstilling om bogen, hvor forældrene kan få indblik i de aktiviteter, I laver. Lav udstillingen i øjenhøjde, så børnene kan fortælle om den til deres forældre.

Det kan også være en god idé at lægge billeder og små filmklip af arbejdet med bogen på en digital platform, så forældrene kan følge med i jeres arbejde og lave nogle af de samme aktiviteter derhjemme. Vær opmærksom på, om alle børn må filmes.

I kan også invitere forældrene med i dagtilbuddet, så de kan overvære, hvordan I arbejder med bogen.

Det er en god idé at synliggøre fokusordene for forældrene – både på jeres digitale platform og i dagtilbuddet, hvor I kan hænge en plakat op med dem på et sted, hvor både børn og forældre kan se dem, for eksempel i garderoben.

Ledsag så vidt muligt hvert fokusord med et illustrerende billede. I kan opfordre forældrene til at bruge fokusordene sammen med deres børn.

Fokusordene bør stå både på dansk og på børnenes modersmål, så derfor kan I bede forældre med et andet modersmål end dansk om at skrive ordene på deres modersmål.

Ved at anerkende og inddrage forældrenes modersmål som en ressource i sprogarbejdet kan børnene blive opmærksomme på forskellige sprog og skriftsystemer. Det er en opmærksomhed, der i høj grad kommer børnene til gode, når de skal i gang med at lære at læse i skolen.

Sproggavens materialer

Sproggaven består ikke kun af denne bogfolder.

Fredensborg Kommune har, i samarbejde med pædagoger, ledere og med konsulentbistand fra Nationalt Videncenter for Læsning, udviklet et omfattende materiale, som kan anvendes i arbejdet med Sproggaven.

- Sproggavens skema over børns sproglige udvikling.
- Sproggavens skema over børns motoriske udvikling.
- Tre film, der skildrer den udvidede dialogiske læsnings 3 faser: Læs og lyt, Læs og snak, Læs og leg.
- En film om sprog og literacy i hverdagens rutiner
- Sproggavens Håndbog i udvidet dialogisk læsning
- 19 bogfoldere med læsevejledning og fokusord til hver bog i Sproggaven
- Sproggavens materiale til forældre

Alle materialer kan hentes ved at scanne QR koden eller hentes på Fredensborg Kommunes hjemmeside:
[www.fredensborg.dk/borger/
boern-og-unge/vi-har-fokus-paa/
sproggaven](http://www.fredensborg.dk/borger/boern-og-unge/vi-har-fokus-paa/sproggaven)

Skattejagt

fugl

træ

mariehøne

græs

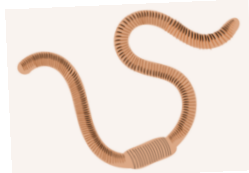
myre

bi

sommerfugl

regnorm

edderkop

blomst

bille

muldvarp

FREDENSBORG
KOMMUNE